

Tko insertira, a tko pritišće gumb?

Anglizmi u računalnome nazivlju, a pogotovo u računalnome žargonu, svakodnevna su pojava. I dok su u nazivlju nepoželjni, tj. pri izgradnji nazivlja treba nastojati da se engleske riječi zamijene odgovarajućim hrvatskim riječima, u žargonu anglizmi ipak žive kao tuđice i prilagođenice. U ovome napisu ponudit ćemo odgovore na pitanja o tome kako na hrvatski prevesti engleske riječi *insert* i *key* u specifičnim kontekstima računalnoga nazivlja.

Prvo se pitanje odnosi na prijevod engleskoga glagola *to insert* u svezama poput *to insert a password/username*, dakle, treba li tu svezu prevesti s *umetnuti lozinku / zaporku / korisničko ime* ili *upisati lozinku / zaporku / korisničko ime*. Glagol *umetnuti* u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* (2012.) definiran je ovako: ‘staviti što u veću cjelinu ili između dijelova čega tako da tijesno pristaje’. Kao primjeri njegove uporabe navode se: *umetnuti knjigu među druge knjige; umetnuti pismo u omotnicu*. Glagol *upisati* u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* definiran je ovako: 1. ‘pišući unijeti što’, a primjer je: *upisati ocjenu u imenik*; 2. ‘primiti koga za člana, odobriti komu članstvo’, a primjer je: *upisati nove članove u zbor*.

U *Rječniku hrvatskoga jezika* (Šonje 2000.) glagol *umetnuti* definiran je ovako: ‘staviti, metnuti u što, između čega, ugraditi u cjelinu’, a primjeri su: *umetnuti podstavu u rukav, umetnuti riječ u rečenicu*. Glagol *upisati* definiran je ovako: 1.a ‘pišući uvrstiti, umetnuti, unijeti u što napisano’, a primjeri su: *upisati rečenicu u tekst, upisati u popis*; 1.b ‘upisujući pristupiti čemu’, a primjer je: *upisati semestar*; 2.a ‘uvesti podatke u službenu knjigu, urudžbirati, uknjižiti, ubilježiti’, a primjer je: *upisati u urudžbeni zapisnik*; 2.b ‘obvezati se svojim potpisom’, a primjer je: *upisati državni zajam*.

U Microsoftovoj terminološkoj zbirci (*Microsoft Terminology Collection* na adresi <https://www.microsoft.com/Language/en-US/Default.aspx>), u kojoj se navode prijevodi koji se upotrebljavaju u lokalizacijama Microsoftovih proizvoda, engleski se glagol *to insert* na hrvatski prevodi s *umetnuti* u sljedećim svezama:

engleski	hrvatski
<i>insert bar</i>	<i>umetni traku</i>
<i>insert row</i>	<i>umetni redak</i>

Međutim, glagol *to insert* preveden je na hrvatski s pomoću glagola *upisati* u sljedećemu primjeru:

engleski	hrvatski
<i>Insert a space after I select a suggestion.</i>	<i>Upiši razmak nakon odabranog prijedloga.</i>

Zanimalo nas je, nadalje, koji se glagol upotrebljava u hrvatskome kad se prevode engleski glagoli *to enter* i *to type*. Provjerkom u Microsoftovoj terminološkoj zbirci utvrdili smo da se za oba glagola u hrvatskome prijevodu uvijek upotrebljava glagol *upisati*:

engleski	hrvatski
<i>Enter a different name and try again.</i>	<i>Upišite drugo ime i pokušajte ponovno.</i>
<i>You must type a file name.</i>	<i>Morate upisati naziv datoteke.</i>
<i>You must type in a sender.</i>	<i>Morate upisati pošiljatelja.</i>

Razlika u uporabi glagola *to insert* i *to type* u hrvatskome prijevodu vidi se u sljedećemu primjeru:

engleski	hrvatski
<i>You will need to insert your smart card and type your smart card PIN.</i>	<i>Morat ćete umetnuti pametnu karticu i upisati njezin PIN.</i>

Uzevši u obzir razlike u značenjima glagola *umetnuti* i *upisati* u jednojezičnim normativnim rječnicima hrvatskoga jezika te u referentnoj Microsoftovoj dvojezičnoj terminološkoj zbirci računalnoga nazivlja, zaključno možemo kazati da se između zapisa *umetnuti u polje* i *upisati u polje* prednost treba dati zapisu *upisati u polje*, osobito kad je riječ o *lozinki*, *zaporci* ili *korisničkome imenu*. Dakle, bolje je upotrijebiti *Upišite u polje lozinku / zaporku / korisničko ime*. nego *Umetnite u polje lozinku / zaporku / korisničko ime*.

.....
 Bolje je upotrijebiti *Upišite u polje lozinku / zaporku / korisničko ime*. nego *Umetnite u polje lozinku / zaporku / korisničko ime*.
 .....

Drugo pitanje jest dvojba o tome kako treba prevoditi englesku riječ *key* u računalnome nazivlju, tj. koji je odnos među hrvatskim riječima *gumb*, *dugme* i *tipka* te kojoj dati prednost. Najprije smo provjerili značenja navedenih riječi. U *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* pod natuknicom *gumb* upućuje se na natuknicu *dugme*.

Natuknica *dugme* definirana je ovako: 1. 'mali, obično okrugao predmet na odjeći koji služi za zakopčavanje, spajanje i učvršćivanje'; 2. *tehn.* 'pomični dio kakva uređaja kojim se pritiskom prsta što pokreće ili stavlja u

pogon'; sinonim: tipka. Natuknica *tipka* u tome je rječniku definirana na sljedeći način: 1. 'pokretna pločica na nekim glazbalima i na tipkovnici kakva uređaja', a primjeri su: *klavirska tipka*; *tipka mobitela*; 2. *tehn.* 'pomični dio kakva uređaja kojim se pritiskom prsta što pokreće ili stavlja u pogon'; sinonim: dugme.

U *Rječniku hrvatskoga jezika* natuknica *gumb* označena je kao hungarizam, a znači 'puce'. Natuknica *dugme* je turcizam koji također znači 'puce'. Natuknica *puce* definirana je ovako: 1. 'pločica koja se provlači kroz rupicu na odjeći ili nekoj drugoj tkanini ili koži i služi za zakopčavanje; gumb'; 2. 'dio kojim se na pritisak ili okretanje upravlja različitim strojevima i napravama'. Natuknica *tipka* u tome je rječniku definirana ovako: 1. *glazb.* 'drvena poluga na glazbalima s klavijaturom, kojom svirač pokreće mehaniku stvaranja tona'; 2. *tehn.* 'pločica s grafičkim znakovima na tipkovnici'. Pretragom Microsoftove terminološke zbirke dobivamo sljedeće rezultate: engleska riječ *key* prevodi se na hrvatski jezik dvjema riječima – *ključ* i *tipka*:

.....
 Pri prevođenju engleske riječi *key* na hrvatski jezik prednost treba dati riječi *tipka* pred riječju *gumb*.
 .....

engleski	hrvatski
<i>case key</i>	<i>ključ slučaja</i>
<i>dead key</i>	<i>mrtva tipka</i>

Riječ *button* prevodi se s *gumb*:

engleski	hrvatski
<i>right button</i>	<i>desni gumb</i>

Uzevši u obzir značenja riječi *gumb* i *tipka* u jednojezičnim normativnim rječnicima hrvatskoga jezika te u referentnoj dvojezičnoj terminološkoj zbirci računalnoga nazivlja, zaključno možemo kazati da se u računalnome nazivlju pri prevođenju engleske riječi *key* na hrvatski jezik prednost treba dati riječi *tipka* pred riječju *gumb*.

Kad bi hrvatskoga računalno nazivlje bilo usustavljeno na temelju terminoloških načela, korisnicima bi bilo jasnije kojim nazivima treba dati prednost i zašto im treba dati prednost. Pritom valja imati na umu da se pri uporabi žargonskih naziva ta načela uglavnom ni ne mogu ni ne moraju primjenjivati, ali je bitno razlikovati kad se upotrebljava standardnojezično nazivlje, a kad žargonsko.